

RECENSION

Kirsten Dunst i *Melancholia*

Melancholia

Originaltitel Melancholia

Svensk titel Melancholia

Regi Lars von Trier

Manus Lars von Trier

Producent Meta Foldager

Foto Manuel Alberto Claro

Roller Kirsten Dunst, Charlotte Gainsbourg, Kiefer Sutherland, Brady Corbet, Alexander Skarsgård, Stellan Skarsgård, Charlotte Rampling, John Hurt m fl

Danmark, Sverige, Tyskland, Frankrike 2011

Längd 2 tim 10 min

Censur från 15 år

Distributör Nordisk Film AB

”Jorden är ond. Vi behöver inte sörja den”.

Justine, spelad av Kirsten Dunst, har just tagit farväl av vår planet på årets mörkaste manér. Hopplösheten i hennes blick kan, med inte så mycket fantasi, härledas till Lars von Triers egen kaosteori om vart mänskligheten är på väg. Våra största konstnärer har alltid haft en dystopisk inställning till livet. Gott så.

En klumpigt urspårad presskonferens i Cannes eller inte, ingen vågar säga saker lika rättframt och med samma inverterade patos som den danske regissören.

Von Trier själv har sagt att hans trettonde långfilm handlar om ett sinnestillstånd snarare än jordens undergång. *Melancholia* är bilderna av en depression till tonerna av Richard Wagners ”Tristan & Isolde”. Vi följer Justine och hennes bröllop i filmens första del och system Clairens (Charlotte Gainsbourg) eskalerande panik i den andra. En planet som hållit sig gömd bakom solen är nu på väg mot

jorden för att krossa oss som en fluga.

De första fem minuterna är en slags symbolladdad och förebådande prolog i det kanske vackraste konstskitschbildmontaget jag sett sedan regissörens förra öppningsscen i *Antichrist* (2009). De filmiska referenserna svävar förbi som ömsinta smekningar på kinden. Dreyer, Anger, Tarkovskij, Antonioni och Kubrick ler alla i sin celluloidhimmel. Resnais lyfter på hatten från sin Paris-våning.

Som vanligt så uppfinner von Trier en ny genre i och med varje film. Den här gången har han skapat en kammerspels-science fiction. Personerna rör sig och interagerar i trånga rum och små utrymmen. Till och med under bröllopsmiddagen så sitter gästerna nästan på varandra. Utom när de tar sig utanför slottet. Då omvänds klaustrofobi till en slags torgskräck där de stora tyorna, himlen och naturen försätter karaktärerna i ett annat pressat psykologiskt tillstånd. En rädsla för omgivningens kvävande storslagenhet och oändlighet. Lite som i Antonionis filmer, framför allt *La Notte* (Natten, 1961) som dansken har nämnt som en stor inspirationskälla.

Men man ska aldrig glömma bort regissörens humor i all domedagspropaganda. Udo Kiers bröllopsplanerare som sätter handen för sitt ansikte så fort Justine kommer i närheten (han anser att hon förstört hans bröllop), Stellan Skarsgårds svinaktiga chef och en flyende brud i en golfbil är goda prov på att von Triers humor är lika intakt som hans misantropi.

En depression är något tabubelagt, en sjukdom som vi inte ser, något vi tydligen ska skämmas över. Kroppens kemiska obalans och orkeslöshet gör oss irrationella, tunga och alltid på gränsen till gråtfärdiga. Någon som har varit i närheten av detta tillstånd kan se hur väl de skildras i *Melancholia*. Regissören själv drabbades av en svår depression och detta är hans katalysator. Resultatet är Lars von Triers bästa film sedan *Dogville* (2003).

Fredrik Söderlund

FILMRUTAN